

»Íslendska leiðin« er fyrsta stigið

Tað rættasta at Føroyar verða sjálvstøðugt ríki beinanvegin eins og Ísland í 1918. Tá verður talan um samstarv millum partar á jøvnum føti. Jóannes Eidesgaard, sum áður hevur víst á íslendsku *aygerðina*, hevur tí ein avgerandi leiklut í royndunum at finna eina breiða føroyska semju

Ólavur W. Høgenesen
samfelagsfrøðingur &
løgfrøðingur BA

Í gjár kom danski forsætisráðharrin Poul Nyrup Rasmussen til landið, nógv verður orðdrigið um, hvørt tað er rættast at taka væl imóti honum ella at venda honum baki. Kjarnin í málinum er sjálvandi ikki vitjan Nyrups í sjálvum sær, men víðurskiptini ímillum Føroyar og Danmark.

Hendan greinin byggir á eitt sjónarmið, sum tað ikki er rúm fyri at leggja fram í hesi grein:

Tað ber ikki til at stjórna Føroyum og menna tær við teimum politisku og fíggjarligu bindingum, sum vit hava til Danmark (hetta er víðgjørt nágreiniligi í grein í Sosialinum 14. sept. 1996).

Royndirnar frá 1946-48

Tað er kanska ómakin vert at líta afturá, tá ið stóða skal takast til, hvør ríkisrættarlaga og samfelagsliga framtíðarstøða okkara eigur at vera. Eftir krígsslok var flest-um greitt, at ikki bar til at venda aftur til amtsstøðuna. Eftir drúgvar samráðingar millum føroyingar og danir í Keypmannahavn og eina fólkaatkvøðu fekt heimastýrisskipanin í lag. Meta vit um tað, sum hendi eftir krígsslok við atliti til aktuella støðuna, so ber í hvussu er til at gera tvinnar staðfestingar:

1. Samráðingarnar í Keypmannahavn og fólkaatkvøðan vísu, at bæði politisku flokkarnir og fólkid stóð *spjatt* í tjóskaparspurninginum

2. Hóast tað leysliga varð

tosað um menning av Føroyum í sambandi við Heimastýrisslógina, so varð ongantíð greitt staðfest politiskt, *hvat hetta heimastýrisprojektið gekk út uppá*

Tá ið føroyingar ikki kundu semjast sínammillum og heldur ikki kundu semjast við danir um, hvat politiska perspektivið við heimastýrisskipanini skuldi vera, so hevur gongdin eisini verið hareftir. Allir teir gomlu flokkarnir - Javnaðarflokkurin og Fólkaflokkurin og Tjóðveldisflokkurin - hava í teirra praktiska politikki stuðla uppundir eina gongd, ið hevur gjørt okkum alt meiri *heft* av danska statsstúðlinum.

Fastari binding

Ta meirorkuna, sum landskassin hevur fingið við statsstúðlinum, hana hevur

tann sokallaði liberali *Fólkaflokkurin* brúkt til at byta út stuðul til vinnulivið. *Javnaðarflokkurin* hevur brúkt statsstúðlin til at innføra danskar vælfærdarveitingar og -skipanir, ið bara kunnu halda fram í sama líki við framhaldandi ríkisstuðli. Og *Tjóðveldisflokkurin* hevur tikið undir - ikki minst gjøgnum sokallaðu \$9-yrvitøkurnar - uttan samstundis at hava sannført okkum um, at hetta er í tráð við eina miðvísa fullveldisstrategi, og sama er galdandi fyri Sjálvstýrisflokkinn, ið stig fyri stig hevur verið við til at knytt okkum fastari at Danmark.

Nú vindist ikki meiri uppá ta snælduna! Fólkaflokkurin má siggja í eyguni, at stuðningsbúskapurin er ein saga blott. Politiska gongdin í sambandi við kreppuna mugu hava sannført Javnaðarflokkinn um, at sokallaði

ríkisfelagsskapurin er eingin trygd fyri einum donskum vælfærdarstøði. Sjálvstýrisflokkurin má vera komin eftir, at 'stig fyri stig' -politikururin eru stig aftur eftir hæli. Og Tjóðveldisflokkurin sleppur ikki undan at svara spurninginum 'Sjálvstøðugt ríki og hvat so?'

Breiða føroyska semju um 'íslenska loysn'

Stutt sagt: Nú er enn eina ferð komið hartil, at hesir flokkar greitt taka støðu til spurningin um okkara ríkisrættarligu støðu. *Læran frá 1946-1948 er, at føroyingar mugu hava eina breiða felagsstøðu til spurningin, og at endamálið við eini avkláring millum Føroyar og Danmark má vera greitt. Eftir mínum tykki, so er greiðasta leiðin ein breið politisk og prinsipiell semja og avgerð um, at Føroyar*

- Alt tos við Nyrup er og verður prát, so leingi føroyingar ikki hava eina felags støðu í spurninginum um okkara ríkisrættarligu støðu. Tí hevði ein góða byrjan verið, at føroysku flokkarnir høvdu havt sett seg saman fyrst og vitað, um teir høvdu nakað at siga hvørjum øðrum, áðrenn teir tóku støðu til, um teir høvdu nakað at siga Nyrup, heldur Ólavur Waag Høgenesen

so at siga *beinanvegin* verða eitt sjálvstøðugt ríki; hetta er leiðin, íslendingar valdu í 1918. Við øðrum orðum: *Tað skal vera staðfest longu frá byrjan, at endamálið við politisku avkláringini millum Føroyar og Danmark eru einar ríkisrættarlaga suverénar Føroyar, har alt politiskt vald frá byrjan skal vera í Føroyum uttan so at føroyskur myndugleiki hevur lagt tað ádrastaðni!*

Alt tos um eina 'sjálvstýrisslóg, ið røkkur líka at loysingini' o.l. er bert víð til at grugga eina politiska loysn: Tað ber í sær eina vanda fyrri, at vit enn eina ferð enda í eini fløkjunum, hvør myndugleiki hevur førleika til hvat. Og vandan fyrri einum fullkomuliga vanskepláðum orðaskifti - í Føroyum og í Danmark - um ábyrgdarplasing, har nógv politisk orka verða brúktar uppá at fokusera uppá leiklutin hjá donum og minni uppá at taka í egnan barm. Og vandanum fyrri, at føroysk og donsk áhugamál draga hvør sín veg, so danir